

Απολαμβάνετε αυτό που κά-νετε; «Ναι, απόλυτα». Με αυτήν τη διαβεβαίωση, που συνοδεύταν από ένα αβίαστο χαμόγελο, ο Γεώργιος Χρούσος μάς καλωσόρισε στη σκιά του υπερσύγχρονου κτιρίου που φιλοξενεί το Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, ακολουθώντας το *savoir vivre* του καλού οικοδεσπότη. Πράγματι, στο ίδρυμα νιώθει σαν στο σπίτι του, καθώς το 2001 διετέλεσε ο πρώτος γενικός διευθυντής του και σήμερα διευθύνει το Τμήμα Ενδοκρινολογίας και Μεταβολισμού, κάνοντας αυτό που αγαπάει περισσότερο: κλινική έρευνα.

Σύμφωνα με το Institute of Scientific Information, ο «Dr. George Chrousos» είναι ένας από τους πιο υψηλά αναφερόμενους επιστήμονες στον κόσμο στην Κλινική Ιατρική, στη Βιολογία και στη Βιοχημεία και ο υψηλότερα αναφερόμενος κλινικός παιδίατρος και ενδοκρινολόγος παγκοσμίως. Έχει ζήσει 25 χρόνια στις Ηνωμένες Πολιτείες, έχει συγγράψει πάνω από 1.000 επιστημονικά άρθρα και οι εργασίες του έχουν αναφερθεί διεθνώς σε πάνω από 50.000 επιστημονικές δημοσιεύσεις. Έχει τρεις κόρες και δουλεύει πάνω από 12 ώρες την ημέρα. Και καθώς απομαγνητοφωνώ τη συζήτησή μας αντιλαμβάνομαι ότι συνομιλώ με έναν άνθρωπο πραγματικά αισιόδοξο και ευτυχή.

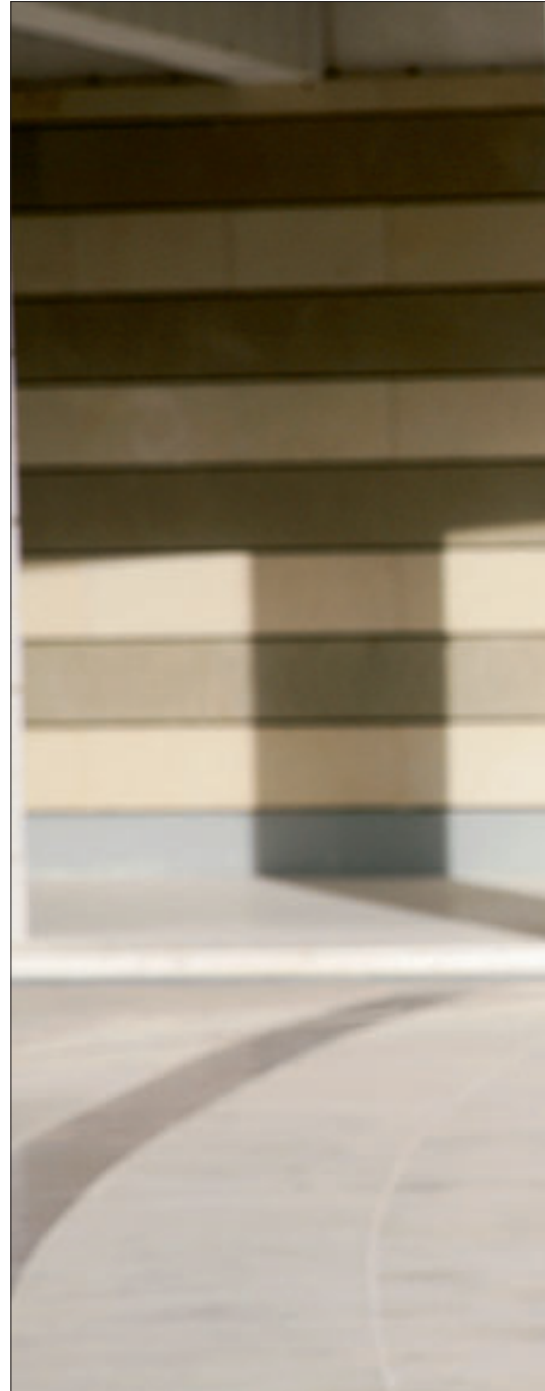
Σας λείπει η Αμερική; «Καθόλου. Στην Ελλάδα ξεκίνησα μια καινούργια ζωή από την αρχή. Εξάλλου, από το 2001 που γύρισα, κάθε καλοκαίρι κάνω τις διακοπές μου στο NIH (Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας των ΗΠΑ). Το γραφείο με το κομπιούτερ μου είναι εκεί και με περιμένουν. Είναι ένα είδος επιμόρφωσης αυτό που προσφέρω στον εαυτό μου. Εκεί είναι ένα γιγάντιο κέντρο παραγωγής γνώσης. Είναι απόλαυση να μαθαίνεις διαρκώς καινούργια πράγματα. Αυτό γίνεται και εδώ, σε

μικρότερο όμως βαθμό, λόγω του μικρότερου μεγέθους της χώρας μας και ορισμένων προβλημάτων χρηματοδότησης».

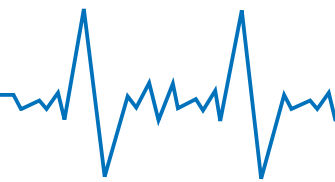
Φοβάστε τυχόν «εκπτώσεις» που η οικονομική κρίση θα φέρει και στην έρευνα; «Τα πενιχρά ερευνητικά κονδύλια “διώχνουν” τους επιστήμονες μας. Αξιόλογοι άνθρωποι, που μπορούν να παίξουν ουσιαστικό ρόλο στην ανάπτυξη της Ελλάδας, συχνά αναζητούν ευνοϊκότερες συνθήκες αλλού. Έχουμε μπει σε έναν φαύλο κύκλο υποχρηματοδότησης, που χειροτερεύει μέρα με την ημέρα και πρέπει να σπάσει το γρηγορότερο δυνατό».

Το Εθνικό Σύστημα Υγείας θα επιβιώσει; «Φυσικά! Το ΕΣΥ πιέζεται και θα πιέζεται να λειτουργεί με λιγότερα έξοδα και περισσότερα περιστατικά. Η εμπειρία μου και η λογική μου λένε ότι υπάρχουν πολλά περιθώρια για καλύτερη λειτουργία με λιγότερα χρήματα. Μιλώντας για την Α΄ Πανεπιστημιακή Κλινική του Νοσοκομείου Παιδων Αγία Σοφία, την οποία διευθύνω, σας διαβεβαιώνω ότι, παρά τα όποια προβλήματα, η ποιότητα της ιατρικής που προσφέρουμε είναι από πολύ υψηλή έως άριστη. Φτωχόπαιδα, ανασφάλιστοι, αλλοδαποί, όλοι έχουν “προτεραιότητα” και όλοι χωράνε σε μια πανεπιστημιακή κλινική που οφείλει να είναι κέντρο επιστήμης και προσφοράς. Στην Ελλάδα δεν θα πεθάνεις ποτέ στον δρόμο, όπως ενίοτε συμβαίνει στην Αμερική, με την έννοια ότι η Ελλάδα έχει φτιάξει ένα κοινωνικό σύστημα το οποίο μπορεί να μην είναι από τα καλύτερα του κόσμου αλλά παρέχει ένα δίχτυ ασφαλείας. Το συχνό πρόβλημά μας στο νοσοκομείο είναι ότι εξαιρετικά εκπαιδευμένοι γιατροί, που θα έπρεπε να αφοσιώνονται σε σοβαρά περιστατικά, σε ημέρες εφημερίας “εξαντλούνται” στα εξωτερικά ιατρεία με απλές ιώσεις. Πάσχει η πρωτοβάθμια περίθαλψη και πολλά απλά περιστατικά καταλήγουν στην τριτοβάθμια».

Κινδυνεύουμε να αρρωστήσουμε από την οικονομική κρίση; Τα αντικαταθλιπτικά >>

Το στρες και εμείς

Υστερα από δεκαετίες ερευνών στις ΗΠΑ και στην Ελλάδα, ο διακεκριμένος διεθνώς – την προσεχή Τετάρτη θα βραβευθεί και από το Ίδρυμα Μποδοσάκη – **δρ Γεώργιος Χρούσος**, καθηγητής και διευθυντής της Α΄ Παιδιατρικής Κλινικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, είναι σε θέση να αποκωδικοποιήσει τη σχέση της υγείας με την κρίση, το χρήμα και την ευτυχία και όλες τις λεγόμενες ασθένειες του σύγχρονου ανθρώπου. Ιδίως το στρες, το οποίο ενίοτε δαιμονοποιούμε άδικα.
Συνέντευξη στην Ελένη Ξενάκη, φωτογραφίες: Ασπασία Κουλύρα.

σκευάσματα συνταγογραφούνται κατά κόρον... «Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι η κρίση έχει και θα έχει βλαπτική επίδραση στην υγεία μας και ως λαού και ως ατόμων. Υπάρχουν προηγούμενα. Στην εποχή της Μάργκαρετ Θάτσερ, στο Ηνωμένο Βασίλειο παρατηρήθηκε αύξηση στα περιστατικά με τις λεγόμενες νόσους του στρες, όπως νευρώσεις, κατάθλιψη, χρήση ουσιών και ψυχοσωματικές παθήσεις. Φυσικά, τέτοιες νόσοι δεν έρχονται μόνες τους. Συνοδεύονται από σημαντική δυσλειτουργία μέσα στις οικογένειες, στη δουλειά, στο σχολείο, στην κοινωνία».

Ο έρευνές σας γύρω από το στρες θεωρείται ότι έχουν συμβάλει τα μέγιστα στην κατανόηση των μηχανισμών του. Τι πρέπει να γνωρίζουμε για τον «εχθρό»; «Το στρες το έχουμε μέσα στον οργανισμό μας για να μας εξυπηρετεί, να μας κινητοποιεί όταν κινδυνεύουμε. Υπό κανονικές συνθήκες, όταν ο κίνδυνος φεύγει, απομακρύνεται και το στρες. Το πρόβλημα είναι όταν το στρες είναι συνεχές, αδιάκοπο ή μόνιμο, όταν μετά τον “συναγερμό” ο οργανισμός δεν επανέρχεται στην προηγούμενη κατάσταση ηρεμίας. Αυτή η κατάσταση της χρόνιας “πίεσης” είναι πραγματικά επικίνδυνη. Τώρα τελευταία έχει επιβεβαιωθεί η υποψία ότι το χρόνιο στρες – και η λέξη “στενοχώρια” εκφράζει την κατάσταση αυτή πολύ παραστατικά – αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης καρδιαγγειακών νοσημάτων αλλά και ορισμένων μορφών καρκίνου. Στην Αρχαία Ελλάδα πίστευαν: “Συμπάσχει η ψυχή τω σώματι νοσοῦντι και τεμνομένω, το δε σώμα τη ψυχή”. Δεν τα ξεχώριζαν. Αργότερα άλλοι, όπως ο Καρτέσιος, τα διαχώρισαν και δημιουργήθηκε σύγχυση. Ξέρουμε πια σήμερα ότι ψυχή και σώμα είναι αλληλένδετα. Παλαιότερα, όταν δεν υπήρχαν ειδικά φάρμακα, οι άνθρωποι που έπασχαν από χρόνιο στρες ή κατάθλιψη γερνούσαν πιο γρήγορα από τους άλλους, ιδίως στο καρδιαγγειακό τους σύστημα, και έχαναν μέχρι και 20 χρόνια ζωής. Σήμερα, ακόμη και με τη φαρμακευτική αγωγή, επίσης μπορεί να χάνεις μερικά χρόνια, αλλά όχι 20!».

Υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι να το

ελέγξουμε; Κάποιοι χαλαρώνουν κάνοντας γιόγκα. «Όλα βοηθούν: ο διαλογισμός, η άσκηση, το να μιλήσεις με έναν φίλο, να συμμετέχεις σε έναν σύλλογο, να τραγουδάς σε μια χορωδία. Από την άλλη μεριά, το στρες, όπως και το χαμόγελο, είναι μεταδοτικό. Αν έχεις δίπλα σου έναν καταθλιπτικό, το πιθανότερο είναι ότι θα συμμεριστείς τελικά την κακή του διάθεση».

Πώς σχετίζεται το στρες με την κατάθλιψη; «Η κατάθλιψη είναι μια συγκεκριμένη παθολογική κατάσταση στην οποία να μην υπάρχει η αίσθηση του στρες, αλλά επιπλέον γίνονται αλλαγές στον εγκέφαλο, τέτοιες που το άτομο δεν βρίσκει ευχαρίστηση με τίποτα και τα βάζει με τον εαυτό του. Αυτό είναι βασικό ειδοποιό στοιχείο της μελαγχολικής κατάθλιψης. Λες: “Δεν αξίζω τίποτα, έχω αποτύχει”. Πολλές φορές χωρίς να υπάρχει σαφής λόγος για να το πεις, αλλά γιατί έτσι αισθάνεσαι. Αυτή είναι η λεγόμενη μελαγχολική κατάθλιψη, αλλά υπάρχει και η λεγόμενη αγχώδης νεύρωση, που είναι απλώς το χρόνο δυσφορικό άγχος. Δεν λες “φταίω εγώ”, αλλά κάτι σου φταίει. Αισθάνεσαι άσχημα, στενόχωρα. Και υπάρχει και η λεγόμενη άτυπη κατάθλιψη, όπου οι άνθρωποι χάνουν την “ενέργειά” τους, δεν μπορούν να ξεκινήσουν την ημέρα τους, συχνά δεν μπορούν καν να σηκωθούν από το κρεβάτι τους».

Μιλάτε σαν ψυχίατρος. «Όλες οι ψυχικές παθήσεις έχουν κάποια αναπτυξιακή βάση, δηλαδή ξεκινούν στην εμβρυϊκή ζωή και στα πρώτα πέντε χρόνια της ζωής ενός ανθρώπου. Και συχνά σχετίζονται και με την εφηβεία. Ενεπλάκην με το θέμα στρες και κατάθλιψη έμμεσα, από την πλευρά της Παιδιατρικής και από την πλευρά της Ενδοκρινολογίας. Με τους συνεργάτες μου δουλέψαμε με άλλες ομάδες ειδικών μελετώντας τη νευρογενή ανορεξία, την κατάθλιψη των εφήβων, την κατάθλιψη των εγκύων και την επιλόχειο κατάθλιψη και ερευνήσαμε κατά πόσον επηρεάζεται ένα παιδί που γεννιέται από μια μητέρα αγχωτική ή καταθλιπτική. Το συμπέρασμα είναι ότι οι καλές αναπτυξιακές βάσεις είναι η ασπίδα μας απέναντι σε πολλά χρόνια νο-

σήματα, ψυχικά και σωματικά. Αλλά για να είμαστε αισιόδοξοι, τονίζω ότι όλα διορθώνονται. Δεν καταδικαζόμαστε ισόβια επειδή η μητέρα μας είχε στρες κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης».

Στην «επιδιόρθωση» βοηθάει ο κοινωνικός ιστός, οι φίλοι; «Οι συγγενείς και οι φίλοι είναι μεγάλο στήριγμα. Και μιλάω από προσωπική εμπειρία: Ήμουν ξένος στο μεγαλύτερο ερευνητικό κέντρο του κόσμου, το NIMH. Ενας στους δέκα νεαρούς επιστήμονες κατάφερνε τότε να παραμείνει και να συνεχίσει τη δουλειά του εκεί. Αυτή ήταν μια εξαιρετικά στρεσογόνος περίοδος. Αλλά σε αυτές τις περιπτώσεις βάζεις τη λογική μπροστά και προχωράς. Βίωσα έντονο στρες έχοντας τη μητέρα μου βαριά άρρωστη, τον ίδιο χρόνο που προσπαθούσα να συνεχίσω τη σταδιοδρομία μου στο NIMH. Πρέπει να βρίσκεις πάντα το κουράγιο να συνεχίζεις. Να εξακολουθείς να κάνεις τη δουλειά σου, να μην κλονίζεσαι, όσο δύσκολες στιγμές και αν περνάς. Τότε, εκτός από την οικογένεια με στήριξαν και οι αληθινοί και αγαπητοί φίλοι. Οι ψυχολόγοι μιλούν για τέσσερα βασικά στοιχεία που μας βοηθούν να ζούμε στοιχειωδώς καλά: Το ένα είναι η ασφάλεια, σωματική, ψυχική και οικονομική, το να μην απειλείται η ακεραιότητά σου, η επιβίωσή σου. Το δεύτερο, η κοινωνική ενσωμάτωση: το να ανήκεις κάπου, να έχεις φίλους. Το τρίτο, να έχεις κάποια ικανότητα για την οποία να αισθάνεσαι υπερήφανος. Τέλος, το τέταρτο είναι να είσαι αυτόνομος και αυθεντικός. Να μην έχεις εξάρτηση από τους άλλους και να μη χρειάζεται να προσποιείσαι ότι είσαι κάτι διαφορετικό από αυτό που αληθινά είσαι. Αλλά χρειάζονται και άλλα, ας μην το ξεχνάμε: “Ουκ επ’ άρτω μόνον ζήσεται άνθρωπος”».

Όσοι σας γνωρίζουν αναφέρονται στην επιμέλειά σας. Να σας φανταστούμε ως έναν άριστο μαθητή στη σχολική κοινωνία της Πάτρας; «Ήμουν μοναχοπαίδι και η μητέρα μου ήταν απόλυτα αφοσιωμένη στην ανατροφή μου. Εχω ακόμη την εικόνα της να ζωγραφίζει και να γράφει μαζί μου, να μου διαβάζει βιβλία... Διάβαζα κανονικά πολύ προτού πάω σχολείο. Αυτή η “προεργασία” από >>

«Το στρες το έχουμε μέσα στον οργανισμό μας για να μας εξυπηρετεί, να μας κινητοποιεί όταν κινδυνεύουμε. Υπό κανονικές συνθήκες, όταν ο κίνδυνος φεύγει, απομακρύνεται και το στρες. Το πρόβλημα είναι όταν το στρες είναι συνεχές, αδιάκοπο ή μόνιμο, όταν μετά τον “συναγερμό” ο οργανισμός δεν επανέρχεται στην προηγούμενη κατάσταση ηρεμίας»

062N/44/08.10

Χωρίς θάρρος, δε γίνονται ανακαλύψεις.

Thomas Rückle
Director, Discovery Project Management
Genentech, Elabera

Στην Έρευνα & Ανάπτυξη, γνωρίζουμε ότι απαιτείται κάτι περισσότερο από την επιστήμη για να μεταμορφώσουμε τις ζωές των ανθρώπων. Χρειάζεται κατανόηση του αντικτύπου που έχει μια νόσος στον άνθρωπο, μία αίσθηση προσωπικής ευθύνης, δέσμευσης και θάρρους.

Δεν πετυχαίνουμε πάντοτε την επόμενη μεγάλη ανακάλυψη ή το καινοτόμο φάρμακο. Καινοτομία είναι να παραμένεις πιστός στην αποστολή, και μερικές φορές πρέπει να αγωνιστούμε για μια νέα επιστημονική προσέγγιση προκειμένου να επιτύχουμε.

Όμως στη Merck Serono, γνωρίζουμε για τι αξίζει να αγωνιζόμαστε.

Η Merck Serono είναι ο βιοφαρμακευτικός κλάδος της Merck, ενός παγκόσμιου ομίλου φαρμακευτικών και χημικών προϊόντων. Η Merck Serono δημιουργεί πρωτοπόρες λύσεις, μετατρέποντας την ιατρική επιστήμη στους θεραπευτικούς τομείς όπου εστιάζουμε: ογκολογία, νευροεκφυλιστικές παθήσεις, αυτοάνοσα και φλεγμονώδη νοσήματα, γονιμότητα και ενδοκρινολογία.

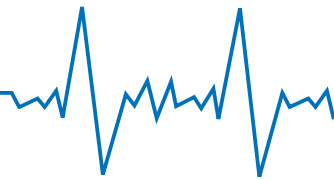
Διαβάστε περισσότερα για τις ιστορίες μας στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://stories.merckserono.com>

Merck Serono
Living science, transforming lives

Λεωφόρος Κηφισίας 41-45 (Κτίριο Β), 151 23 Μαρούσι, Αθήνα
www.merck.gr • www.merckserono.gr

Η Merck Serono είναι
ένος κλάδου της Merck.

MERCK

«Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα μελετητές της ευτυχίας καταδίκασαν την αναζήτηση του χρήματος ως αυτοσκοπό. Είναι η αρετή σε όλες τις εκφάνσεις της, η οποία είναι το ζητούμενο και παρέχει τη χρόνια πνευματική ικανοποίηση, την υγεία και τη μακροζωία»

τη μητέρα μου φαίνεται ότι βοήθησε στο να είμαι μπροστά στο σχολείο. Η αφοσίωση της μητέρας μου δεν μειώθηκε ποτέ. Τη θυμάμαι τις νύχτες που εγώ διάβαζα για να δώσω εξετάσεις στο πανεπιστήμιο να κεντάει δίπλα μου για να έχω συντροφιά. Ο πατέρας μου ήταν εξίσου καλός και επιτρεπτικός. Μου έκανε όλα τα χατίρια, αλλά δεν ασχολούνταν ιδιαίτερα».

Δεν είναι στρεσογόνο αυτό το κυνήγι της τελειότητας; Το να θέλει κανείς να είναι άριστος; «Βέβαια, αλλά δεν γίνεται τίποτε χωρίς στρες. Και ένας από τους πατέρες αυτού του πεδίου της επιστήμης, ο συγγραφέας γιατρό Χανς Σέλι, έλεγε: “Η ζωή είναι στρες και το στρες είναι ζωή”. Το χρειαζόμαστε, δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε χωρίς αυτό. Το μυστικό είναι να το ελέγχουμε κατά το δυνατόν και να μην το αφήνουμε να μας επηρεάζει αρνητικά. Να χρησιμοποιούμε την καλή του πλευρά. Όταν κάνεις κάτι που σου αρέσει, ακόμη και αν είναι στρεσογόνο, και αν δηλαδή διεγείρει τις ορμόνες του στρες, δεν βλάπτει, δεν ενοχλεί. Ακόμη και αν δουλεύει κάποιος υπερβολικά, αν κάνει αυτό που του αρέσει και είναι ευτυχισμένος, ζει πολλά χρόνια».

Ενας άνθρωπος από φτωχή οικογένεια έχει λιγότερες πιθανότητες να σπουδάσει αυτό που επιθυμεί και ακόμη λιγότερες να ασχολείται με χόμπι. Το θέμα της ευτυχίας είναι ταξικό; «Ο άνθρωπος από φτωχή οικογένεια όντως ξεκινάει με ένα μειονέκτημα. Και ξέρουμε πολύ καλά ότι υπάρχει μια γενική συσχέτιση μεταξύ προσδόκιμου επιβίωσης και εισοδήματος. Αν πάτε στις πλούσιες γειτονίες στην Αμερική, βλέπετε γιατί σχετίζονται όλα αυτά: Για παράδειγμα, εκεί δεν καπνίζουν, ασκούνται, φροντίζουν τον εαυτό τους καλύτερα, τρώνε πιο υγιεινά, ξέρουν τι είναι καλό και τι κακό για αυτούς. Από την άλλη μεριά, ο άνθρωπος που πιέζεται από τη φτώχεια κάνει τα αντίθετα από όλα αυτά: δουλεύει πιθανόν υπό κακές συνθήκες, σε βαρετές, επαναλαμβανόμενες εργασίες κτλ., και αυτό θα του κόψει χρόνια ζωής. Αλλά τίποτε δεν είναι απόλυτο, ούτε νομοτελειακό. Για παράδειγμα, οι Κρητικοί μέχρι πριν από λίγες δεκαετίες είχαν μεγαλύτερο μέσο όρο ζωής από όλους τους άλλους Ευρωπαίους, ενώ είχαν από τα

χαμηλότερα κατά κεφαλήν εισοδήματα στην Ευρώπη. Ζούσαν σε ένα “ασφαλές”, λόγω ισχυρών οικογενειακών και κοινωνικών δεσμών, περιβάλλον, είχαν αυθεντικότητα, κατανάλωναν εξαιρετικής ποιότητας τροφές... Αυτό ονομάστηκε τότε “κρητικό παράδοξο”. Γιατί θεωρήθηκε παράδοξο το χαμηλό εισόδημα να συνδυάζεται με μακροζωία. Και αυτό δείχνει ότι δεν είναι μόνο το εισόδημα που μετράει για να είναι κανείς υγιής και ευτυχής. Αυτό πρέπει να το έχουμε στον νου μας αυτήν τη δύσκολη περίοδο. Ξέρετε, παρ’ όλη την τραγικότητά της, η οικονομική κρίση αποτελεί μια ευκαιρία για περισυλλογή, ανασυγκρότηση και αναδόμηση συνολική, οικογενειακή και ατομική. Οι σειρήνες της φαινομενικής αφθονίας και του άκρατου καταναλωτισμού των τελευταίων χρόνων μάς είχαν παρασύρει προς πρότυπα που σίγουρα δεν φέρνουν ούτε την ευτυχία ούτε την καλή υγεία».

Στα πρώτα χρόνια της μεταπολιτευτικής υπερκατανάλωσης κυκλοφορούσε η κυνική ρήση: «Το χρήμα δεν φέρνει την ευτυχία, αγοράζει όμως λίγη». «Τα χρήματα έχουν επιτρεπτικό ρόλο. Χρειάζονται γιατί μας προσφέρουν στοιχειώδη ασφάλεια σε βασικές ανάγκες και μας δίνουν δυνατότητες να βελτιωθούμε ως άτομα. Σίγουρα όμως, χωρίς άλλες βασικές προϋποθέσεις, δεν φέρνουν την ευτυχία. Αλλωστε, σύμφωνα με το γνωμικό “πλούσιοι είναι αυτοί που ξοδεύουν λιγότερα χρήματα από όσα βγάζουν”. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα μελετητές της ευτυχίας καταδίκασαν την αναζήτηση του χρήματος ως αυτοσκοπό. Είναι η αρετή σε όλες τις εκφάνσεις, η οποία είναι το ζητούμενο και παρέχει τη χρόνια πνευματική ικανοποίηση, την υγεία και τη μακροζωία. Η απόκτηση πεπερασμένων αγαθών και παροδικών τιμών προσδίδει φευγαλέες ευχαριστήσεις που απαιτούν όλο και περισσότερη προσπάθεια με τίμημα το ανικανοποίητο και το συνεχώς αυξανόμενο άγχος. Για να ευτυχήσεις, όπως είπα προηγουμένως, πρέπει να σου αρέσει και αυτό που κάνεις. Οι επιστήμονες, αλλά ακόμη περισσότερο οι καλλιτέχνες, έχουν συνήθως την τύχη να κάνουν αυτό που αγαπούν. Δείτε γύρω σας πόσοι φτωχοί καλλιτέχνες είναι ευχαριστημένοι με τη ζωή τους μόνο και μόνο

επειδή απολαμβάνουν τη δημιουργία».

Γνωρίζετε από πρώτο χέρι τις εξελίξεις της επιστήμης. Θα κάνατε έλεγχο γονιδίων προκειμένου να μάθετε τυχόν προδιάθεσή σας για αρρώστιες όπως ο καρκίνος; «Βέβαια και θα έκανα. Οσον αφορά τον καρκίνο, το να ξέρεις ότι κινδυνεύεις σου δίνει τη δυνατότητα να τον προλάβεις σε πρώιμα στάδια ή και να καθυστερήσεις την εμφάνισή του. Οι άνθρωποι που θα νοσήσουν από καρκίνο στο εγγύς μέλλον θα επιστούν περισσότερο ή και θα ιώνται πλήρως. Βρισκόμαστε πολύ κοντά στο να νικήσουμε τη νόσο. Είναι θέμα ορατού χρόνου. Νομίζω ότι μέσα στην επόμενη δεκαετία θα χορηγούμε εξατομικευμένα αντινεοπλασματικά φάρμακα, που θα έχουν παραχθεί με βάση τον “προσωπικό” μας καρκίνο».

Στην Ιατρική συναντάτε το θαύμα; «Μερικές φορές. Κάποτε το παιδάκι ενός συναδέλφου είχε εμφανίσει έναν μεγάλο όγκο στον εγκέφαλο. Η βιοψία έδειξε κακοήθεια και οι ογκολόγοι δεν έδιναν πάνω από έξι μήνες ζωής. Το παιδί υποβλήθηκε σε ακτινοβολίες με μηδαμινές ελπίδες. Αρκετά χρόνια αργότερα, το παιδί τελείωσε το λύκειο και αποφοίτησε από το Πολυτεχνείο με άριστα, χωρίς να παρουσιάσει κάτι ξανά. Είναι θαύμα αυτό ή δεν είναι; Είναι, γιατί δεν εξηγείται, ακόμη. Είμαι σίγουρος όμως ότι κάποτε και τα θαύματα θα εξηγηθούν. Δεν ήταν μεταφυσική ή εξαφάνιση του όγκου. Κάποια βιολογική διεργασία έγινε και ορισμένα ανοσιακά κύτταρα νίκησαν τον καρκίνο και τον εξαφάνισαν».

Έχετε μεταφυσικές αναζητήσεις; «Βέβαια, διαβάζω φιλοσοφία – αγαπώ ιδιαίτερα τον Αριστοτέλη –, αλλά και αναγνωρίζω το πεπερασμένο της διάνοψής μου. Στην υπερβατική αναζήτησή του ο εγκέφαλός μας φτάνει μέχρι ένα σημείο όπου βρίσκει ένα απέραντο και αδιάβατο αδιέξοδο που ξεπερνάει τα όρια της λογικής. Εκεί αρχίζουν οι φιλοσοφικές, “μεταφυσικές”, αναζητήσεις. Ο κόσμος των ιδεών του Πλάτωνα, η πνευματικότης». ●

*** Διαβάστε σήμερα στο ΒΗΜΑ Science το ρεπορτάζ για τη βράβευση του δρος Γιώργου Χρούσου από το Ίδρυμα Μποδοσάκη.**